

Resultaten aanvullend natuuronderzoek terrein Gerritsen te Heteren

Onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen

Datum: 21-10-2020
Auteur: A. Tuitert
Opdrachtgever: Aveco de Bondt
Rapportnummer: AT/2020/21.10
Versie: D1

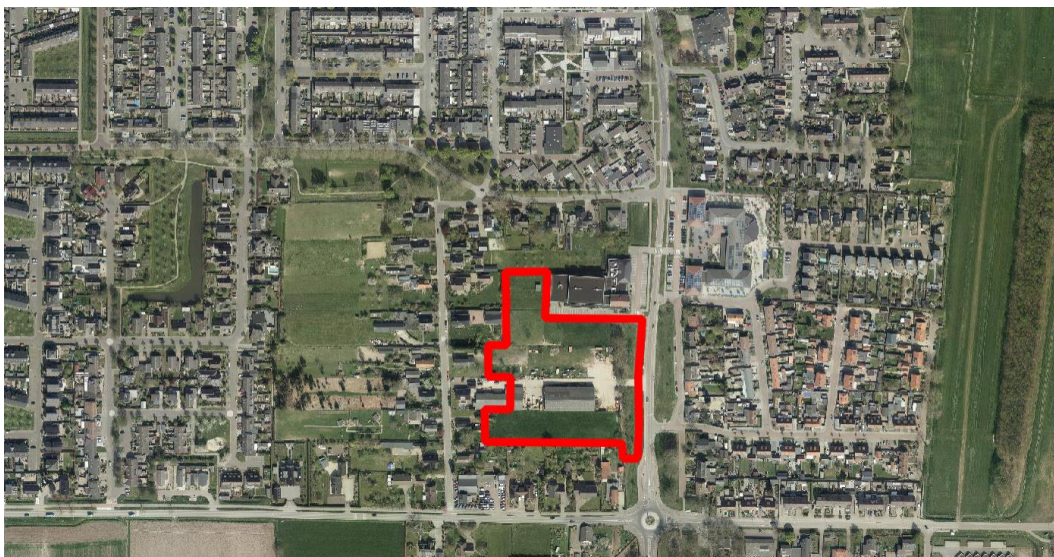

1 Inleiding

Voor een locatie gelegen tussen de Flessestraat en de Julianaweg in Heteren bestaan herontwikkelingsplannen, waarbij enkele bedrijfsgebouwen worden gesloopt ten behoeve van nieuwbouw van woningen. In opdracht van Aveco de Bondt is hiervoor een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd om de mogelijke effecten van de voorgenomen herontwikkeling op beschermde soorten in beeld te brengen. Uit het verkennend natuuronderzoek is gebleken dat aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing in het onderzoeksgebied niet op voorhand kan worden uitgesloten. Daarom is in 2020 aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd. Voorliggend rapport bevat de uitkomsten van het vleermuisonderzoek.

2 Onderzoeksgebied

Op onderstaande kaart is het onderzoeksgebied weergegeven. Voor vleermuizen is met name de grote werktuigenloods centraal in het onderzoeksgebied van belang als potentieel geschikte verblijfplaats. De bomenrij langs de Flessestraat kan mogelijk een vliegroute voor vleermuizen vormen.

Figuur 2: Onderzoeksgebied (rood omlijnd).

3 Werkwijze

Bij het inventariseren van vleermuizen is het Vleermuisprotocol 2017¹ als uitgangspunt gebruikt. Het aantal veldbezoeken is gebaseerd op de potentiële aanwezigheid van de volgende functies voor vleermuizen:

- Kraam- / zomerverblijfplaats;
- Paarverblijfplaats;
- Essentiële vliegroute/essentieel foerageergebied.

Aangezien niet alle holle ruimtes in de constructies te bekijken zijn, heeft geen visuele inspectie plaatsgevonden in de overwinteringsperiode omdat eventuele overwinterende vleermuizen dan toch niet zichtbaar zijn. Wanneer gedurende het seizoen een verblijfplaats van vleermuizen wordt aangetroffen, wordt er vanuit gegaan dat vleermuizen ook (een deel van de winter) in het betreffende gebouw overwinteren. Van een mogelijke massawinterverblijfplaats is geen sprake. Het gebouw heeft geen voor vleermuizen toegankelijke spouwmuren. Voor vleermuizen toegankelijke hangplekken hebben geen stabiel klimaat en zijn niet vorstvrij.

¹ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus 2017. Vleermuisprotocol 2017.

In totaal hebben vier veldbezoeken plaatsgevonden, waarvan twee in de zomerperiode om kraamverblijven/of zomerverblijven van vleermuizen in kaart te brengen en twee in het najaar voor paarverblijven. De bebouwing heeft geen voor vleermuizen toegankelijke spouwmuren en heeft geen hellend pannendak. Aanwezigheid van een soort als laatvlieger is daarom niet waarschijnlijk. Het aantal geschikte in-/uitvliegopeningen in het gebouw is beperkt en het gebouw is goed te overzien, zeker met het gebruik van een warmtebeeldcamera. Het vleermuisonderzoek is daarom door 1 persoon uitgevoerd. In onderstaande tabel zijn de data en weersomstandigheden van de veldbezoeken weergegeven.

De avondbezoeken in de kraamperiode hebben plaatsgevonden vanaf een half uur voor zonsondergang tot ruim twee uur na zonsondergang. Het avondbezoek in de paarperiode is gestart vanaf een uur na zonsondergang. De ochtendbezoeken hebben plaatsgevonden vanaf ruim 2 uur voor tot zonsopkomst. Alle bezoeken hebben minimaal 2 uur geduurd.

Tabel 1: Data en weersomstandigheden van de vleermuisinventarisaties

Datum	Type inventarisatie	Type bezoek	Weersomstandigheden
15-05-2020	Zomer- en kraamverblijfplaats	Avondbezoek	10° Celsius, half bewolkt, windkracht 2
19-06-2020	Zomer- en kraamverblijfplaats	Ochtendbezoek	12° Celsius, onbewolkt, windkracht 2
21-08-2020	Zomer- en paarverblijfplaats	Avondbezoek	18° Celsius, half bewolkt, windkracht 2
17-09-2020	Zomer- en paarverblijfplaats	Avondbezoek	11° Celsius, half bewolkt, windkracht 3

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd met een Pettersson D240x batdetector. Dit apparaat zet de ultrasone geluiden van vleermuizen om in voor mensen hoorbare tonen. Tevens kunnen de geluiden vertraagd (time-expansion) worden opgenomen voor analyse achteraf, omdat sommige soorten moeilijk te determineren zijn in het veld. Het gebruik van een Pettersson D240x batdetector is conform de voorwaarden voor materiaalgebruik vanuit het Vleermuisprotocol. Daarnaast is een warmtebeeldkijker van het type Pulsar Helion XP28 ingezet om het onderzoeksgebied nog beter te kunnen overzien en de locatie van de verblijfplaatsen en het aantal dieren zo exact mogelijk te kunnen bepalen.

4 Resultaten

4.1 Vleermuizen

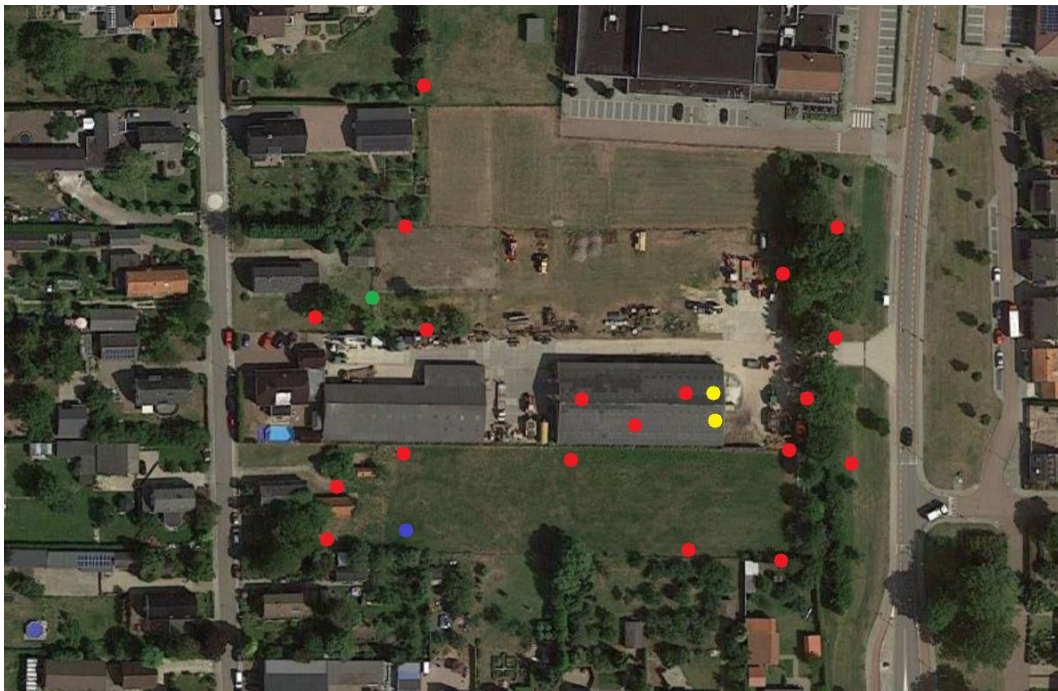
Tijdens alle veldbezoeken zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen in de grote werktuigenloods in het onderzoeksgebied. Het betreft maximaal 3-4 exemplaren die in de loods foerageren. De dieren verblijven buiten het onderzoeksgebied. Ze vliegen vanuit westelijke richting via de woning en de westelijke schuur naar de grote werktuigenloods. In de bebouwing in het onderzoeksgebied zijn tijdens het vleermuisonderzoek geen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Tijdens het laatste veldbezoek werden twee foeragerende gewone grootoorvleermuizen waargenomen in de grote werktuigenloods. De dieren foerageerden op dagvlinders die aan de balken van de schuur hangen. Tussen het foerageren door rustten ook de beide gewone grootoorvleermuizen regelmatig aan de houten dakbalken. Omdat er nergens wegkruipmogelijkheden zijn en verder geen indicaties voor aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in de loods zijn gevonden, wordt er vanuit gegaan dat de loods niet als vaste rust- of voortplantingsplaats in de zin van de Wet natuurbescherming fungeert voor de gewone grootoorvleermuis. De dieren gebruiken de loods – net als de gewone dwergvleermuizen – waarschijnlijk om te foerageren.

De bomenrij langs de oostzijde van het terrein langs de Flessestraat fungeert niet als doorgaande vliegroute voor vleermuizen. Er zijn hier wel enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen, maar geen structurele vliegbewegingen aan het begin

van de avond of het eind van de nacht. Ook elders op het terrein zijn geen vliegroutes van vleermuizen via lijnvormige structuren vastgesteld.

Afgezien van de grote werktuigenloods, wordt er in het onderzoeksgebied in beperkte mate gevoerageerd door vleermuizen. Het betreft verder ook een relatief onbegroeid terrein. Gewone dwergvleermuizen zijn in lage aantallen foeragerend in het onderzoeksgebied waargenomen. Er is in het najaar eenmaal een passerende ruige dwergvleermuis gehoord. Tijdens het eerste bezoek is kort een foeragerende laatvlieger waargenomen boven het weiland aan de zuidzijde van het onderzoeksgebied. Tijdens de andere bezoeken zijn geen laatvliegers waargenomen. Afgezien van de grote werktuigenloods, zijn geen foeragerende gewone grootoren aangetroffen in het onderzoeksgebied. Geconcludeerd wordt dat het onderzoeksgebied een beperkte waarde heeft als foerageergebied voor vleermuizen. In de directe omgeving is voldoende vergelijkbaar en kwalitatief beter foerageergebied voor vleermuizen aanwezig. Van een aantasting van essentieel foerageergebied van vleermuizen is geen sprake.

Figuur 4.1: Cumulatieve waarnemingen foeragerende vleermuizen. Rood = gewone dwergvleermuis, groen = ruige dwergvleermuis, blauw = laatvlieger en geel = gewone grootoorvleermuis.

4.2 Steenuil

Tijdens het vleermuisonderzoek is tweemaal een roestende steenuil waargenomen in de werktuigenloods in het onderzoeksgebied. Tijdens de andere bezoeken zijn geen steenuilen aangetroffen. Er is geen nestindicerend gedrag waargenomen en er zijn geen jongen gezien of gehoord. De schuur fungeert naar verwachting als roestplaats voor een in de omgeving aanwezig broedpaar. Om dit te verifiëren is contact gezocht met de lokale steenuilenwerkgroep. Volgens de werkgroep is een broedpaar aanwezig aan de andere zijde van de Julianaweg. Steenuilen zijn uitgesproken standvogels; ze verblijven het hele jaar in hun territorium. De vogels hebben relatief kleine territoria. De oppervlakte van steenuilterritoria in Nederland ligt in de regel tussen 5 en 30 hectare, met een gemiddelde van 12 hectare, afhankelijk van de kwaliteit van het territorium (BIJ12 2017). Uit onderzoek van SOVON (Van den Bremer et al., 2009) is gebleken dat in de jongenfase meer dan 95% van alle foerageerwaarnemingen binnen 300 meter van het nest plaatsvonden. De meeste foerageervluchten vonden zelfs binnen 100 meter van de kast plaats. Het is daarom belangrijk dat rond de nestkast goed foerageergebied aanwezig is.

Aan de westzijde van de Julianaweg – waar de nestplaats van de steenuil zit – is een groengebied van ca. 4 ha aanwezig met geschikt foerageergebied voor de steenuil. Het betreft enkele graslandpercelen, afgewisseld met boomgaarden, ruigtes, bomensingels, boomgroepen en losse bomen en diverse aangrenzende groene tuinen met enkele boomgaarden of verspreid gelegen fruitbomen. Aan de oostzijde van de Julianaweg verdwijnt als gevolg van het voorgenomen plan ca. 1 ha aan geschikt foerageergebied voor de steenuil van de in totaal ca. 2 ha aan geschikt foerageergebied dat aan de oostzijde van de Julianaweg aanwezig is. Aan de zuidzijde van de Julianaweg begint het buitengebied van Heteren, met binnen een straal van 300 rondom de nestplaats ca. 3,5 ha geschikt foerageergebied voor steenuilen in de vorm van extensief begraasd grasland en enkele grote groene tuinen met diverse (fruit)bomen.

Geconcludeerd wordt dat een klein deel (ca. 1 ha) van het leefgebied van het aan de westzijde van de Julianaweg aanwezige steenuilenpaar verloren gaat als gevolg van de voorgenomen herontwikkeling van het plangebied. Binnen een straal van 300 meter rond het nest blijft ca. 8,5 ha aan geschikt foerageergebied behouden. Het betreft een kleinschalig leefgebied met verschillende extensief beweide graslandjes, enkele boomgaarden en grote groene tuinen met diverse bomen, waaronder veel fruitbomen. Een resterende territoriumgrootte van ca. 8,5 ha met optimaal foerageergebied is naar verwachting voldoende om de functionaliteit van het gebied voor de steenuil te behouden.

Een deel van de westelijke werktuigenloods die aan de woning grenst ligt buiten het plangebied en blijft behouden. Het betreft een halfopen kapschuur met een kapconstructie met houten gordingen en hanebalken. Hier kunnen steenuilen op de houten gordingen en hanebalken roesten ter vervanging van de grote werktuigenloods die gesloopt zal worden.

5 Conclusies

5.1 Vleermuizen

In het onderzoeksgebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Het onderzoeksgebied fungeert ook niet als vliegroute of als essentieel foerageergebied voor vleermuizen. De ingreep leidt derhalve niet tot het vernielen of beschadigen van verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied van vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

5.2 Steenuil

De grote werktuigenloods in het onderzoeksgebied wordt incidenteel als roestplek gebruikt door een paartje steenuilen dat aan de andere kant van de Julianaweg broedt. Deze werktuigenloods wordt gesloopt, waardoor deze roestmogelijkheid voor de steenuilen verdwijnt. Een deel van de westelijke werktuigenloods die aan de woning grenst ligt buiten het plangebied en blijft behouden. Het betreft een halfopen kapschuur met een kapconstructie met houten gordingen en hanebalken. Hier kunnen steenuilen op de houten gordingen en hanebalken roesten ter vervanging van de grote werktuigenloods die gesloopt zal worden.

Door de herontwikkeling gaat een klein deel (ca. 1 ha) van het leefgebied van het aan de westzijde van de Julianaweg aanwezige steenuilenpaar verloren. Binnen een straal van 300 meter rond het nest blijft ca. 8,5 ha aan geschikt foerageergebied behouden. Het betreft een kleinschalig leefgebied met verschillende extensief beweide graslandjes, enkele boomgaarden en grote groene tuinen met diverse bomen, waaronder veel fruitbomen. Een resterende territoriumgrootte van ca. 8,5 ha met optimaal foerageergebied is naar verwachting voldoende om de functionaliteit van het gebied voor de steenuil te behouden.

6 Aanbevelingen

Door de lokale steenuilenwerkgroep is aangegeven dat er behoefte is aan plaatsing van een extra steenuilenkast in het noordelijke deel van het ten westen van de Julianaweg gelegen groengebied. Aanbevolen wordt als bovenwettelijke maatregel om in overleg met de steenuilenwerkgroep te kijken of hier een extra nestkast geplaatst kan worden en of dit gebied anderszins aantrekkelijker gemaakt kan worden voor steenuilen, bijv. door de aanplant van extra fruitbomen of heggen of het aanleggen van zogeheten muizenpiramides.

